

150000 SLOV

texty odjinud

VII/88/19

Změny ve východní Evropa začaly (1); Jde o pokojný vývoj (2)

Československo; Rozhovor s Pavlem Kohoutem (3); Reformy v Praze ? (7); Spomienky na R. Cassina (9); O stěhování (12)

SSSR a střední Evropa; Zamyslet se nad zly minulosti (16); Nixon a lidé v Kremlu (19); Od pokání k činům (21); Gorbáčov a jeho problémy (29, 32, 38); V pozadí hlasnosti straši (39); Gary Kasparov (43); Gorbáčov, USA a východní Evropa (53, 61); O naši Evropě (70); Polský pluralismus (74); Maďarsko (76); Odpirání vojenské

povinnosti (78); Německo (79); Honecker v NSR (85); Jugoslávie (89)

Minulost a přítomnost; Komu patří Hitler (95); Židé a Polsko (106); „Shoah“ (120)

Politika; Koniec moudrých hláv (126); Pravicelvice (131); Modloslužebnictví politiky (136); O angažovanosti (144); O nacionalismu (152)

USA; Ronald Reagan (157)

Třetí svět; W. Soyinka ve Stockholmu (163); Indie (172)

Kultura; Co zmůže lož (185)

Hospodářství; Socialistické zaostávání (188)

Dokument; F.v.Hayek: Cesta do otroctví — I.

Charles Gati

Změny ve východní Evropě už začaly

Je to jako v americkém fotbale: Postoupili jsme o šest metrů, na příští pokus zbývají čtyři, jinak ztracíme míč.

Gustáv Husák zůstává titulární hlavou státu, ale vzdal se funkce generálního tajemníka KSČ. Je tak vlastně první staromódní východoevropský vůdce, sesazený v důsledku toho, že v Moskvě přišel v roce 1985 k moci Gorbáčov. Do roka, do dvou odejdou zřejmě další dva až čtyři východoevropsští vůdci — Kádár v Maďarsku, Živkov v Bulharsku, Honecker v NDR a možná i Ceausescu v Rumunsku.

Výměna stráží ve východní Evropě souvisí do jisté míry, ale ne příliš, s vysokým věkem a nevalným zdravím jejich představitelů. Husákovi je, pravda, 74. Kádárovi a Honeckerovi 75, Živkovovi 76 a Ceausescu 69. A všichni jsou nemocní. Jenže v komunistickém režimu nikdo neodstupuje jenom pro vysoký věk nebo ze zdravotních důvodů.

Sesazení Gustáva Husáka je důsledek sovětského tlaku a hospodářské stagnace v Československu. Husák, kterého dosadil Brežněv a který se pokusil naskočit do Gorbáčovova autobusu, předsedal skoro dvacet let úpadku své země. Jak mi loni řekl kdosi

v Praze, i ve srovnání se Sovětským svazem je Československo „obrovský politický hřbitov“. Země, jež před válkou patřila mezi prvních šest sedm nejvyspělejších zemí na světě, je dnes nejživějším symbolem ztroskotání hospodářských systémů sovětského typu. Prakticky ve všech ukazatelích zaostává Československo za svými západoevropskými sousedy a dokonce i za zeměmi jako Jižní Korea, Singapur nebo Tchaj-wan.

Husákovi bylo dovoleno ponechat si reprezentativní funkci prezidenta a do čela strany byl zvolen Miloš Jakeš, aby se zajistila alespoň jistá míra kontinuity. Jakeš je jen o něco mladší než Husák (65) a jen nepatrně pragmatičtější. Hlavním důvodem jeho vzestupu tudíž je, že se postavil za Gorbáčovovu perestrojku o pár měsíců dříve než Husák a většina jeho kolegů. Soudí se rovněž, že se sepeřil Miloše Jakeše s Moskvou vůbec a s KGB zvláště je velice těsně. V šedesátých letech byl náměstkem ministra vnitra s úkolem dozírat na nechvalně proslulou československou tajnou policii.

A však i pod jeho přechodným vedením směřuje Československo ke ztrátě stability. Vedení zůstává nejednotné a lidé touží po větší demokracii a vyšší životní úrovni. A Gorbáčovovo dilema v celé střední Evropě se jmenuje: Jak dosáhnout změn a neporušit stabilitu? Změna je nutná, má-li se něco zlepšit, ale stabilita je nezbytná, má-li si strana udržet kontrolu.

Jenže ve východní Evropě, ještě víc než v SSSR,